

DRUHÁ GLOSA KE STOLETÉMU VÝROČÍ (STO LET 1926 - 2026)

aneb

SUMARIZACE A PŘEHLED DŮLEŽITÝCH PUBLIKACÍ PRO SBÍRÁNÍ OTISKŮ

V první glose jsem nastínil, pod jaká časová a věčná období lze stoletou historií seřadit a označit. Je to odvážné. K časovému zaplnění stoleté historie výplatního otisku na území Československa zbývá ještě šest let bez několika měsíců. Činím tak a snad se řídím Zleným mužíčkem Alzy, který letos vsou reklamu postavil na heslu: "Letos otevírám svou vánoční dílnu dost brzo.....". Mohou přijít lečjaká překvapení, která umí zatočit se životem a životními plány a osudyLetos si to "vychutnáváme" plnými doušky. Tedy dnes druhá glosa.

Zastavím se u katalogizace výplatních otisků, přičemž pod ní řadím nejen klasické katalogy, ale též seznamy, přehledy, databáze všeho druhu, studie a typologické přehledy.

V roce 1970 jsem se po několika letech filatelistického sběratelství naplněné též tápáním, co sbírat, rozhodl. Budou to výplatní otisky, tehdy ještě nazývané frankotypy. po první soustavě výplatních strojů, kterými nás oblažil z rozhodnutí Ministerstva pošt a telegrafů německý výrobce. Vznikl ze tří nosných výrobců výplatních strojů počátkem 20. let minulého století - firem Furtwängler, Anker a Bafr. Spojený výrobce se pojmenoval Francotyp GmbH. Vznikl vlastně tlakem Říšského poštovního úřadu, který byl donucen hyperinflací panující počátkem 20. let v Německu k rychlému a racionálnímu řešení v oblasti poštovního provozu. Klasické metody vyplácení se sesulky jako domeček z karet. Poštovní známky nestačily držet krok s rychlou inflací dosahující zprvu miliónů, pak i miliard. Našlo se řešení díky německým mechanikům a inženýrům - stroje s mnohonásobnou flexibilní výplatní hodnotou. Rychle se vytvořily stroje, které uspěly i v Československu.

Jen dodávám, že výplatní otisky nebyly jediným artefaktem, který mne získal, jsou i jiné, ale to je na jiné vyprávění.

Sbírat se dá, ale mne shromažďování materiálu neuspokojilo. Sběratelů bylo málo, navíc nebyli organizováni. Ba co víc, chyběla literatura. Katalogy vůbec neexistovaly. Štěstí mi však přálo. Už jsem o tom psal ve svých knihách "Žralok a frankotyp" a zejména v memoárové knize "Frankotypisté". Přítel Pavel Jech, se kterým jsem se seznámil na Vysoké škole ekonomické a který patřil k mému týmu AIESECářů začal se mnou pracovat ve stejném podniku. I on se dal tímto směrem, měli jsme vynikající přísun materiálů z různých košů na papíry. tehdy se výplatní otisky sbíraly ojedinele a hlavně se dávaly do sběru. Stále jsme hledali sobě rovné. Poradil nám další spolužák z vysoké, velký filatelista František Komers, který nás seznámil s nestorem české filatelie a znalcem specializovaných oborů, později poštovní historie Václavem Nebeským. A bylo hotovo. Byli jsme pozváni do klubu filatelistů, kde jsme poznali další sběratele postižené stejným oborem - byli to Miroslav Bouška a Pravoslav Kukačka. Čtyři sběratelé, to byla na tehdejší poměry velká síla.

Síly jsme spojili a začali pátrat po seznamech, katalozích a jiných pomůckách. Podařilo se. Zachovaly se Studie o otiscích Francotypu autora Alberta Jonáše, našly se cyklostylované seznamy novějších otisků vzniklé pílí Karla Všečky, pod ruku se nám dostaly i první Seznam otisků autorů Jaroslava Lešetického a Františka Teodora Winklera a sešitkové ručně psané nezveřejněné seznamy Mirko Marka. **Jasně se ukázalo, že sběratelství bez katalogů není plnohodnotným sběratelstvím.**

S Mirkem Bouškou jsme se ujednotili na názoru, že hlavním posláním nově vznikající sekcce sběratelů výplatních otisků katalogy výplatních otisků z území Československa. A stalo se. Vytvořilo se od roku 1976 hodně prací. Vznikly typologické, ale i věcné (ilustrační) katalogy.

Pracně jsme plnili bílá místa a do dneška je plníme, pokud nám to zdraví dovolí. Postupem času se připojili i další čeští a slovensští sběratelé, z nichž rád jmenuji Lud'ka Janů, Tomáše Nováka, Ivana Tvrého a Jána Marenčíka. I zahraničí se našli sběratelé a publicisté, které se věnovali československým a nově i českým a slovenským výplatním otiskům a jejich katalogizaci. Za všechny jmenuji alepsoň Roberta Di Casolu, Richarda Stamnbaugha a Joela Hawkinse.

Pro lepší orientaci jsme sestavil stručnou a přehlednou tabulku, ve které jsou vyznačeny jen originální práce, nikoliv kompilační pokusy.

Poznámka: Jak je vidět je třeba ještě zaplnit bílá místa originálními pracemi vycházejícími a ověřenými ze sbírek. Poznámky:

+ práce vyšly v cizině - úplně anebo částečně

++ částečně

+++tiskem jen otisky Slovenska, ostatní mimopražští uživatelé a pražští Praha 0 - Praha 095 v rukopise (bez ostatní Prahy)

++++ je částečně v rukopise

+++++jen období slovenské měny bez Bratislavy a Košic, období eurové měny není zpracováno

§ částečně

Zkratky: CS Československo

CZ Česko

SK Slovensko

Ř Říše (zabraná území býv. Československa)

PČM Protektorát Čechy a Morava

SŠ Slovenský štát

PR/M Podkarpatská Rus pod Maďarskem

KOVS Komerční otisky výplatníc hstrojů

POVS Poštovní otisky výplatních strojů

NZ není mi známo

TYP PRÁCE /OBDOBÍ+CELEK			1926-1939	1938 -1945
1939 - 1945	1939 - 1945	1939 - 1945	1945 - 1948	1946 -
1992	1993- ...	1993 -		
Ř	SŠ	PRM	CS	
CS	CS (KOVS+POVS)	CZ	PČM	
			SK	

KATALOGY TYPOLOGICKÉ			ANO též +	ANO též +
ANO § též +	ANO+	ANO též +	ANO též +	ANO též +
též +	ANO, též +	ANO+++++, též +		ANO++++,

(pouze typologické či kombinované s věcnými)

KATALOGY VĚCNÉ			ANO	ANO+
ANO	ANO+	ANO, též +	ANO	ANO
ANO	ANO+++++			

PŘEHLEDY, SEZNAMY			ANO
ANO+	NE	NZ	ANO+
ANO	ANO++++	NE	NE

STUDIE			ANO
NZ	NZ	NZ	NZ
NZ	NZ	NZ	NZ

PŘÍRUČKY (všeobecné a, časově omezené b)			ANOa
NE	NE	NZ	NE
NE	ANOb	NE	NE

